

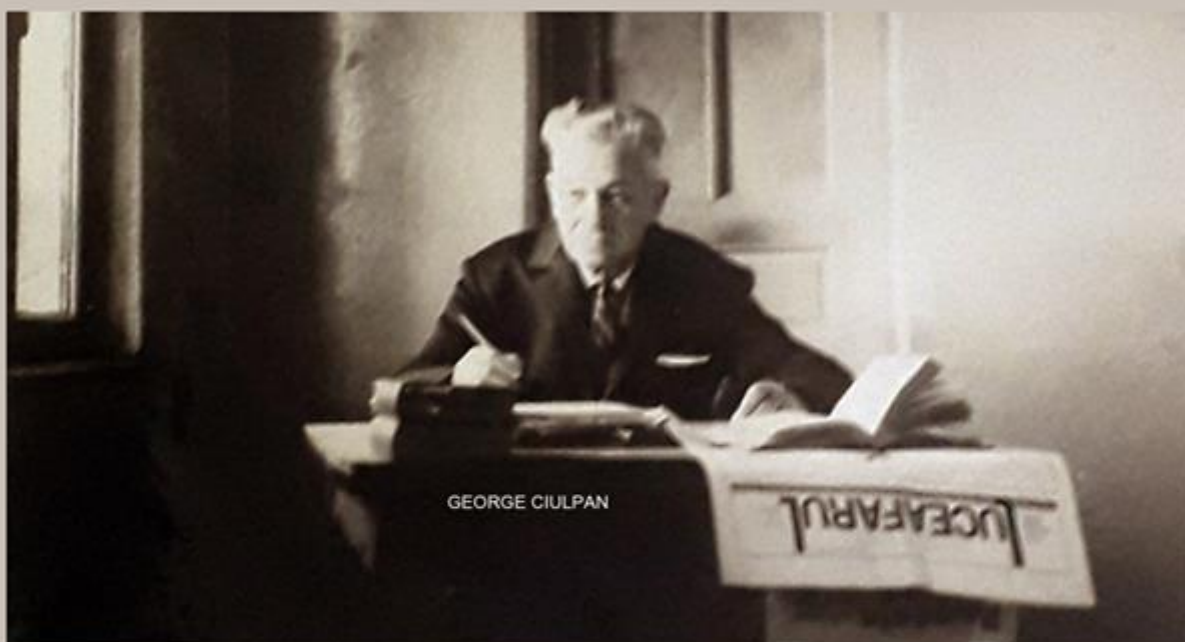
Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

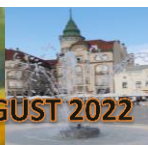
„George Ciulpan - Doctrina lui Mihail Eminescu” - un studiu inedit?

Dr. Ionel NOVAC¹

Nu cu mult timp în urmă, un cunoscut, anticar de profesie, mi-a oferit spre cumpărare o „carte-manuscris”, așa cum mi-a relatat la telefon, găsită de el prin podul nu știu cărui „furnizor”. Cum prețul solicitat mi s-a părut prea mare, eram gata-gata să renunț, până ce acesta mi-a spus că este vorba despre o carte referitoare la publicistica lui Mihail Eminescu. Cum autorul (sincer, nu auzisem până atunci despre

¹ Născut: 15.03.1962, Bratca (Bihar). Studii: 2006: doctor în geografie, Universitatea București 1999 – 2000; studii postuniversitare, ASE București 1993 – 1997: *Economia și dreptul afacerilor*, curs de zi, ASE București 1995 – 1996: studii de masterat, Facultatea de Geografie, Univ. București 1990 – 1995: Facultatea de geografie, curs de zi, Universitatea București. Debut editorial:- „Munții Pădurea Craiului”, Ed. Tipo MC, Oradea, 2006
Cărți publicate: - „Munții Pădurea Craiului”, Ed. Tipo MC, Oradea, 2006; - „România și Paulo Marzari”, București, 2016; - „Cahul. Pagini de literatură”, București, 2018; - „Mihail Eminescu și Bihorul”, București, 2020; - „Corespondență Andrei Ciurunga - Constantin Reabțov”, București, 2020; - „Mihail Eminescu și Cele Trei Crișuri”, București, 2021
Premii: Teiul de Aur (Botoșani, iunie 2016)

el) și titlul cărții nu îmi spuneau mare lucru, am decis să o cumpăr, fiind vorba, totuși, de un studiu dedicat lui Eminescu.

Zis și făcut, curând am și intrat în posesia acesteia. Ceea ce m-a atras încă de la prima vedere a fost coperta cărții, mult asemănătoare cu cele apărute la Editura „TIPO Moldova” din Iași: fondul roșu, peste care au fost lipite titlul (George Ciulpan – Doctrina lui Mihail Eminescu) și fotografia poetului (o reproducere după cea de-a doua fotografie cunoscută, realizată de Franz Duschek la București, în 1878). Ba chiar, pentru moment, am crezut că este vreo ediție anastatică tipărită de respectiva editură...

Revenit acasă, după mai multe răsfoiri pagină cu pagină, am început căutările pentru a afla câteva măcar date despre carte și autor. Date care, după mai multe zile de verificări și cercetări (internet, bibliografia Eminescu, biblioteci) nu s-au dovedit a fi prea generoase, dar care au permis conturarea câtorva idei.

2

George Ciulpan s-a născut în localitatea Vânători din județul Mehedinți (din păcate, încă nu am reușit să aflu data nașterii și nici pe cea a decesului) (1). După absolvirea studiilor gimnaziale și liceale, acesta și le-a continuat în domeniul economic, pe care le-a încununat, peste câțiva ani, cu o teză de doctorat în economie politică (februarie 1944). Comisia de doctorat a fost condusă de academicianul Victor Slăvescu, la acea dată profesor universitar la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale (astăzi Academia de Studii Economice) din București.

Rămas în Capitală după terminarea facultății, George Ciulpan lucrează la Societatea Generală de Gaz și Electricitate, cochetează cu Mișcarea legionară și publicistica, numărându-se printre colaboratorii revistei „Lumea Nouă” (2). În anul 1939 este trimis ca „reporter” în zona sa natală, unde, aflându-se că va scrie despre locuitorii satului, este privit cu circumspecție de către consăteni (3).

Revenit la București, după război a lucrat la secția de „citro” a Intreprinderii de Produse Alimentare, situată la acea vreme pe str. Avrig, nr. 7. În paralel, și-a continuat cercetările legate de ziaristica și publicistica lui Mihai Eminescu, îndeosebi cea din domeniul economic. Fapt pentru care rămânea la birou după orele de serviciu, până seara târziu, să studieze și să analizeze pe îndelete conceptele și scrierile economice ale acestuia (4). Ba, mai mult, timpul liber și-l petrecea la Biblioteca Academiei, unde șeful secției manuscrise îi pune la dispoziție caietele eminesciene. În aceeași sală de lucru unde „criticul și academicianul Perpessicius, cu lupa în mână, făcea o treabă paralelă, cercetându-i poezia marelui poet, vers cu vers” (5).

După absolvirea facultății, George Ciulpan publică, în anul 1937, volumul „Satul românesc”, tipărit la Tipografia Ziarului „Universul” din București (6). Dedicată „Eroilor Ion I. Moța și Vasile Marin”, cartea este prefațată de Mihail Manoilescu, care afirmă că el cunoaște cartea și pe autorul ei de la „acel admirabil și neuitat congres al studenților olteni care s-a ținut sub președinția mea la Turnu Severin, în august 1936, [unde] d. George Ciulpan și-a expus pentru prima dată în public gândurile sale despre satul românesc. Și am fost cucerit de originala și de adâncă sa concepție despre sat”.

Având 192 de pagini, cartea este structurată pe 11 capitole, dintre care în penultimul, „Eminescu, drumeț prin satele uitate de oameni”, susține că acesta, „... spre deosebire de sămănătoriști, ori poporaniști, cari i-au urmau mai târziu, se situa pe un plan de înțelegere mai înalt pentru nație, dar mai aproape de popor. Se găsea în el”.

După ce face o succintă trecere prin publicistica eminesciană legată de sat și locuitorii săi, concluzionează: „Pe acest fir al considerațiilor, Eminescu, după ce cunoaște satul, toate nevoile din el, „începând în cruciș și-n curmeziș până în Tisa și în Dunăre”, se adună personalitatea lui. Concepțiile lui structurale rămân valabile pentru omul și vremea noastră, dar, mai mult, ele nu vor părea învechite generației de mâine. Ideologia geniului Român este circumscrișă în etnicul nostru, rădăcinile și le-a înfipt adânc în pământ, care un răspuns destinului care îi cere lui Eminescu să scoată în lumină, clară, fiziologia unui popor încercat îndestul” (7).

Coperta a patra a cărții informa cititorii că autorul are în pregătire alte două lucrări, romanul „Semn din veac” și volumul de eseuri „Destin românesc și sens universal”.

Tot în anul 1937, George Ciulpan publică broșura „Electrificarea satelor”, apărută la Editura „Universul”, cu o prefață a ing. N.G. Caranfil. Pe pagina interioară a cărții sunt menționate lucrările autorului, cea apărută deja („Satul românesc”), dar și alte trei viitoare apariții editoriale (cele două menționate la precedentă carte, plus studiul „Declinul liberalismului economic și noua economie dirijată”).

În anul 1940, George Ciulpan este din nou prezent în librării, de această dată cu volumul „Europa Turnul lui Babel”, apărut la Editura „Cartea Românească” (92 pagini).

În plin război (1943), lui George Ciulpan îi este publicată o altă broșură, „Conceptul filosofic și politic al statului în dialectica lui Eminescu”, de numai 32 pagini, apărută la Institutul de Arte Grafice „Lupta - N. Stroilă” (8).

În 1944 George Ciulpan termină romanul „Amintiri despre satul uitat”, dedicat „profesorului Nicolae Șt. Ruican și tuturor celor care am visat sub stele la Vânători - Mehedinți”, dar nu mai reușește să îl publice. Evoluția evenimentelor ulterioare celui de-al doilea război mondial, ca și opțiunile sale legionare, par să cântărească greu în ochii reprezentanților noului regim politic, astfel încât romanul va rămâne în manuscris. Soartă pe care o va avea și spre sfârșitul anilor 1970, în ciuda unui referat favorabil care propunea tipărirea acestuia (9).

Un destin similar, posibil din cauza aceluiași motive de simpatie legionară, îl va avea și cartea „Doctrina lui Mihail Eminescu”, finalizată în 1970, după „o cercetare care durează de peste două decenii – întreruptă și reluată, apoi iar reluată după o altă întrerupere, - iată-mă cu acest studiu pe care în februarie 1944 l-am comunicat drept teză de doctorat” (10).

Exemplarul pe care îl dețin are 511 pagini, format A4, este dactilografiat pe o singură parte și include 27 de fotografii alb-negru și sepia, reprezentând diverse reproduceri executate de autor. Dintre acestea, atrag atenția fotografia care reprezintă o imagine îndepărtată a Spitalului din Pantelimon în care a fost internat Mihai Eminescu, cea a academicianului Victor Slăvescu, precum și fotografiile autorului la mormântul poetului și cercetând manuscrisele Eminescu la Academia Română.

Cartea este legată și are coperta cartonată, îmbrăcată în pânză roșie, peste care au fost lipite a doua fotografie a poetului și o etichetă cu numele autorului și titlul, scrise cu majuscule (George Ciulpan – Doctrina lui Mihail Eminescu).

Structurată pe două mari părți, are următorul cuprins: Prefață, Introducere (Secolul al XIX-lea românesc, la jumătatea căruia vine pe lume Mihai Eminescu), Partea întâia (Sociologia și filozofia statului, cu șase capitole: Perspectiva unei vieți de zbucium și geniu, Fantastica aventură în cultura românească, Conceptul filozofic și politic al statului în dialectica lui Eminescu, Realitățile sociale ale românismului văzute de Eminescu, Demonstratia potrivit căreia statul este o personalitate, Alte idei eminesciene despre structura societății românești), Partea a doua (Postulatele doctrinei neatârării noastre, cu opt capitole: Economia națională, Munca și teoria socială a compensației, Cestiunea agrară, Protecție pentru „copilul industriei naționale”, Priviri critice asupra negoțului și finanțelor românești, Problema inferiorității noastre economice, ca țară agrară față de statele occidentale, ca țări industriale, Politica noastră externă, Doctrina marelui răzvrătit) și Bibliografie.

Printr-o fericită întâmplare, autorul a păstrat între filele manuscrisului răspunsul primit de la Editura Științifică și Enciclopedică, căreia i se adresase pentru a-i fi tipărit. Astfel aflăm că George Ciulpan se mai adresase editurii și în februarie 1978, dar și atunci, ca și acum, răspunsul acesteia a fost negativ („Răspundem ofertei dvs. înregistrată sub nr. 3441 din 1 aug. 1979 și vă comunică că editura noastră nu are condiții să publice lucrarea „Doctrina lui Mihail Eminescu”, lucru pe care vi l-am comunicat și în luna februarie 1978 când ne-ați mai oferit cartea” (11).

Pe parcursul cercetărilor efectuate nu am aflat dacă autorul a reușit să-și publice sau nu cartea la altă editură, dar înclin să cred că răspunsul este negativ. Ar fi trebuit să apară menționată într-unul dintre cele trei volume din „Mihai Eminescu, Opere, XVII”, Bibliografie, apărute la Editura Academiei Române (1999 și 2008), care acoperă perioada 1866-1989 (12) sau în volumul „Mihai Eminescu – Bibliografie adnotată 1990-2005 (cu o *Addendă* la perioada 1866-1989)”. Nu am găsit însă vreo mențiune despre ea în niciunul din aceste volume și nici în „Bibliografia” din 1976 (13).

Lipsa oricăror date referitoare la carte (cel puțin până în prezent) mă determină să cred că „Doctrina lui Mihail Eminescu” nu a văzut vreodată lumina tiparului. Probabil din cauză că autorul, George Ciulpan, mai purta încă stigmatele apartenenței sau afinităților sale față de doctrina legionară ori cine știe din ce alt motiv.

Cu ani în urmă, un binecunoscut eminescolog susținea, în mod întemeiat, că orice rând scris de Eminescu trebuie publicat și făcut cunoscut publicului larg. Parafrazându-l, apreciez că și orice carte sau studiu despre acesta trebuie adus la cunoștința celor interesați de opera eminesciană, indiferent de concepțiile ideologice sau de apartenența politică a autorului. În această situație se află și cartea lui

George Ciulpan, care ar trebui publicată, dacă s-ar găsi un editor interesat. Bineînțeles, cu respectarea tuturor condițiilor care decurg din legea privind drepturile de autor...

Bibliografie:

- 1) Vasile Cotigă, Referat dactilografiat și semnat la 3 sept. 1979, 2 pagini: „Romanul în manuscris al lui George Ciulpan, „Amintiri despre satul uitat”, care se referă la satul său natal, comuna Vânători din județul Mehedinți...”.
- 2) Vezi <http://www.miscarea.net/ziarele.html> („Publicații legionare” de Nicolae Niță). Printre colaboratorii revistei „Lumea Nouă”, editată la București, începând cu luna aprilie 1932, sub conducerea lui Mihail Manoilescu, se număra și George Ciulpan.
- 3) Idem. 1: „În acest sat, „uitat” atunci de oameni, autorul este în situația de a locui, în tot cursul anului 1939 și începutul anului 1940, nu numai ca „fiu al satului”, dar și ca „reporter” al unui ziar din Capitală... O vizită în sat, ca aceea a căpitanului de marină, Andrei, și vestea că unii bătrâni ai satului vor apare în carte, ceea ce îi neliniștește, sînt unele aspecte ale unui sat „uitat” de oameni”.
- 4) Potrivit explicațiilor la două fotografii atașate cărții „Doctrina lui Mihail Eminescu”.
- 5) „Prefață” la cartea „George Ciulpan - Doctrina lui Mihail Eminescu”, manuscris, pag. 6.
- 6) <https://ro.scribd.com/doc/214485201/Satul-Romanesc-George-Ciulpan>
- 7) George Ciulpan - Satul românesc, Tip. Ziarului Universul, București, 1937, pag. 165 și 176.
- 8) Mihai Eminescu, Opere, vol. XVII, Bibliografie, Partea I-a (1939-1989), Editura Academiei Române, București, 1999, pag.
- 9) Ibid. 1: „Romanul în manuscris al lui George Ciulpan, scris cu suflet și de un pasionat fiu al satului, se încadrează în marea mișcare de cultură „Cântarea României”, astfel că opinez pentru recomandarea spre publicarea la o editură”.
- 10) Idem. 5, pag. 5.
- 11) Adresă-răspuns trimisă autorului de către Editura Științifică și Enciclopedică, număr de înregistrare 3441 din 7 august 1979.
- 12) Potrivit coordonatorilor volumului XVII, numele lui George Ciulpan este menționat doar de două ori: referința 4640 (CIULPAN, GEORGE - Conceptul filosofic și politic al statului în dialectica lui Eminescu. București, Institut. de Arte Grafice Lupta – N. Stroilă, 1943, 32 p.) și referința 18747 (IVAȘCU, GEORGE: Eminescu despre muncă. CONT, 1971, nr. 3, 15 ian., p. [1], 9. Citate comentate. Vezi și: CIULPAN, G.: Eminescu despre muncă și diviziunea muncii [în paginile ziarului „Timpul”], I-II. TR-C, 1973, nr. 5, 1 febr., p. 13; nr. 6, 8 febr., p. 12).
- 13) Bibliografia Mihai Eminescu (1866-1970), Volumul I, Opera, Editura Academiei R.S. România, București, 1976.

FANTASTICA AVENTURA IN CULTURA ROMÂNEASCA

- 1.-Cu privire la soarta caietelor lui Eminescu.
- 2.-Setea de informație pentru sociologia statului și gândirea economică.
- 3.-Despre metoda lui de lucru, așa cum se desprinde din manuscrisele lui.

criticatul Constantin Noica publicind cîndva¹⁾ articolul despre "Caietele lui Eminescu" ni-a prilejuit unele reflecții legate de acest miracol al mitor al culturii românești. El îl definea și mai categoric "spectacolul acesta extraordinar pe care ți-l dă o conștiință de cultură deschisă către tot". Si nu exagera cu nimic. Dimpotrivă, mai departe, Constantin Noica explica și mai mult esențialul legat de acest fenomen unic în cultura ro-

1) Constantin Noica: "Caietele lui Eminescu", în „Gazeta literară” din 21 martie 1968.